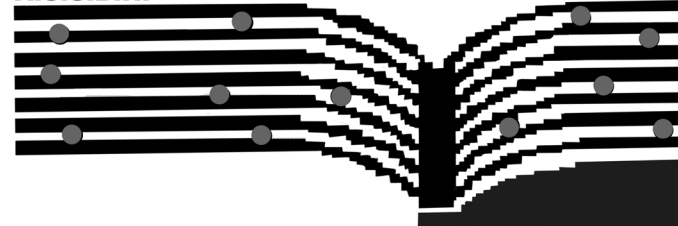

Răsunetul cultural

A.S.S.B.N.

ASOCIAȚIA SOCIETATEA SCRITORILOR DIN BISTRITĂ-NĂSĂUD

An. VIII; Nr. 2 (82), februarie 2020

Apare lunar sub egida Filialei Cluj a

Uniunii Scriitorilor din România

Supliment literar și artistic realizat de Societatea Scriitorilor din Bistrița-Năsăud

EDITORIAL:

Ce rău v-a făcut Școala Ardeleană?

Nicăieri și nimeni, în nicio împrejurare nu mai poate să le amintească tinerilor, adică adolescenților de pe băncile școlii, presupunând că ar mai putea să o facă, nimeni așadar nu mai poate pomeni în formarea noilor generații despre Școala Ardeleană. Nu vorbesc de manuale, pentru că, se știe, ele sunt doar un sprijin al profesorului, deși în realitate lucrurile nu stau chiar așa, ci despre programele școlare care sunt obligatorii. Nicio programă de liceu, fie la română, fie la istorie, nu mai pomenește de Școala Ardeleană, ca și cum ar fi o pată pe neamul nostru și generațiile tinere ar trebui să o scoată din identitatea lor spirituală, să o uite, dacă au cunoscut-o cumva vreodată.

Și încă ce pată! Ea ne-a dat școlile în care s-a format intelectualitatea românească din Ardeal, aproape inexistentă până atunci. În biografia marilor cărturari români din Transilvania, dacă mergem mai adânc, dăm inevitabil de țărani. Primii corifei ai Școlii Ardelene ne-au redat conștiința apartenenței noastre la masa marilor popoare ale Europei: Inochente Micu Klein era să fie aruncat pe fereastră din sala Dietei de la Sibiu, pentru că le-a amintit tuturor că românii sunt cel mai nobil neam din Transilvania, pentru că ei sunt urmași ai împăraților Romei. Școlile Blajului au revărsat spiritualitate românească pretutindeni, chiar și peste munți. Mai târziu și cele ale Năsăudului. Copiii de țărani și preoți (de condiție rustică și ei) au început să frecventeze școli, atât cele nou înființate cât și cele superioare de la Viena sau Roma. S-au dedicat emancipării neamului lor pe toate căile. Gheorghe Șincai a scris o istorie a românilor care începe de la fundarea Romei și pe care cenzura de la Cluj a scris că „Opera e bună de foc, iar autorul de spânzurătoare”. Operele lor colective au avut o rezonanță fără precedent în cultura română: „Lexiconul de la Buda” (1825) a fost un dicționar etimologic în patru limbi, care dovedea apartenența limbii noastre la familia limbilor romanice; prima gramatică a limbii române scoasă de aceeași cărturari la Viena (1780) arăta limpede că structura limbii române este identică cu cea a limbii latine. În sfârșit, memoriul adresat curții imperiale de la Viena, „Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae” (1781) cerând drepturi egale pentru românii din Transilvania, în baza istoriei lor, este tot opera reprezentanților a ceea ce putem numi „Iluminismul românesc”. Pe lângă cei deja amintiți, să nu-i uităm pe Samuil Micu, Petru Maior, Ioan Budai-Deleanu. Strădaniile lor au fost urmate de al doilea val al Școlii Ardelene (George Barițiu, Timotei Cipariu, August Treboniu Laurian, Andrei Mureșanu și mulți alții), cei care au aprins flacăra unității de limbă și de neam prin operele lor, au întemeiat ziare și reviste în acest scop și au pregătit spiritualitatea românească, conștiința națională pentru Marea Unire.

Iată ce „pată” de neșters au lăsat acești „anonimi” demni de uitare pe istoria Neamului! E ca și cum poporul francez l-ar scoate din cultura lui pe Voltaire și pe toți cei deopotrivă cu el din sec. al XVIII-lea. Etapă cu etapă, metodic, s-a „realizat” ștergerea din memoria românilor a Școlii Ardelene, o componentă esențială a conștiinței neamului. Nu cred că e vorba doar de prostie, pentru că prostia nu reușește să fie sistemică. Este ceva mult mai grav și nu vreau să emit ipoteze, pentru că ar fi de speriat. Pot doar să întreb: Ce rău v-a făcut?

Andrei Moldovan

ADUCERILE-AMINTE:

Grigore Vieru – 85 (14 febr.1935-2006)

Tu iarbă, tot ai mamă?

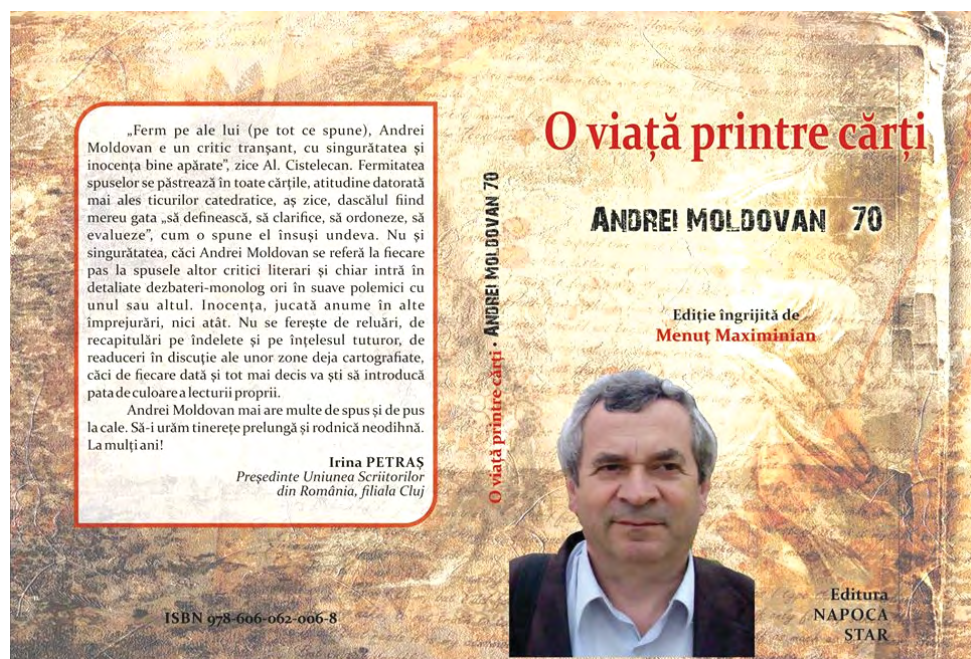
Tu, iarbă, tot ai mamă?
De ai – de bună seamă:
Atunci când înverzești,
De ea îți amintești.

Tu, floare, tot ai mamă?
De ai – de bună seamă:
Atunci când înflorești,
De ea îți amintești.

Tu, steauă, tot ai mamă?
De ai – de bună seamă:
Atunci când te ivești,
De ea îți amintești.

Prilej aniversar!

Deși textul din acest număr al „Răsunetului cultural” este scris pe marginea unei cărți, subiectul său este mai degrabă unul aniversar. Volumul la care fac referire este „O viață printre cărți: Andrei Moldovan – 70”, îngrijit de Menuț Maximilian și apărut la Editura Napoca Star la finalul anului trecut.

După titlu, ne putem da seama că este vorba despre un volum omagial, aniversar, după cum spuneam. El marchează împlinirea la data de 2 februarie a acestui an a vârstei de 70 de ani de către criticul și profesorul Andrei Moldovan. Printre atâtea alte proiecte și evenimente, scriitorul și jurnalistul Menuț Maximilian găsește timp și energie pentru a întocmi această carte pe care se cuvine să o semnalăm și să o lecturăm cu admirație pentru omul, filologul, dascălul Andrei Moldovan.

Scriind rândurile acestea îmi permit un scurt excurs în memoria nu foarte îndepărtată. Se întâmplă ca în urmă cu câțiva ani Andrei Moldovan să fie cel căruia îi înmănam primul comentariu scris pe marginea unei cărți. Mai scrisesem la „Discolbul” câteva texte – în mare măsură literare sau eseistice. Nici nu mai știu cu certitudine despre ce carte era vorba, sau unde avea să apară cronică. Ceea ce îmi amintesc fără preget sunt remarcile limpezi, clarificatoare ale profesorului. După doar câteva minute de discuții aplicate, pe text, începea să se contureze o viziune despre literatură ce se trăgea nu doar din plăcerea lecturii, ci din rigorile criticii. Aveam să înțeleg în mod definitiv și nemijlocit în după amiaza aceea faptul că lucrul pe text reprezintă mult mai mult decât exprimarea unei opinii sau formularea pe larg a unui „mi-a plăcut/nu mi-a plăcut”. Într-un interviu acordat lui Menuț Maximilian și reprodus în volumul la care fac aici referire, criticul susține: „Criticul literar este un individ care are, în primul rând, o pregătire teoretică foarte bună ca să poată să propună un sistem de valori în funcție de care judecă operele despre care scrie, față de care se exprimă. Trebuie să le vadă structura, să le introducă în sistemul de valori, să vadă cum se comportă în acest sistem de valori. Nu este un lucru la îndemâna oricui.” (pp. 116-117)

Revin. Am scris asta și cu altă ocazie. Pentru Andrei Moldovan, critica literară este un demers încărcat de seriozitate și rigurozitate, de mîgală, dar nu lipsit de pasiune. Cărțile despre care scrie, devin, pe

măsură ce sunt parcurse, adevărate șantierere. În același interviu, la întrebarea „Cum scrieți?”, Andrei Moldovan răspunde astfel: „Greu. Mai întâi trebuie să fiu convins de necesitatea tratării unui anumit subiect. Apoi, parcurg cărțile despre care scriu cu creionul în mână și cu adnotări foarte multe. În paralel recurg la documentări suplimentare de câte ori este nevoie. Transcriu apoi toate notele și, de obicei, mi se relevă mai multe perspective. O aleg pe aceea care mi se pare mai potrivită. Alegerea nu este una întâmplătoare, ci trebuie să răspundă și exigențelor unui suport teoretic solid.” (p. 111) Astfel, iată, șantierul la care făceam referire nu este doar unul al ideilor, spiritual, ci și unul propriu-zis – al notițelor, al muncii cu textul.

Cu toate acestea – și volumul de față stă și el mărturie în acest sens – cei 70 de ani de viață nu au trecut fără roade pentru Andrei Moldovan. Generații întregi de elevi cărora le-a insuflat dragostea pentru literatură, volumele scrise precum și cele pe care le analizează, găsind de fiecare dată în spiritul său un sol fertil, oamenii cărora le este model sau cărora le oferă prilejul de a împărtăși idei, toate acestea sunt semne ale unei vieți pline, a unei existențe care lasă urme în mintea și în sufletul semenilor.

Ceea ce m-a impresionat întotdeauna atât la omul, cât mi ales la criticul literar Andrei Moldovan, a fost eleganța expunerii. Argumentele și opiniile, chiar și atunci când au o notă speculativă (ce ar fi literatura fără speculațiile criticilor...) par să se cristalizeze sub pana sa. Limpezimea minții criticului face ca argumentul să capete pondere atunci când este inserat într-un sistem iar arhitectura obținută prin imbricarea ideilor să devină impresionantă și stabilă în același timp.

Există tendința ca la astfel de prilejuri aniversare să fie întocmite dări de seamă, inventare, liste cu volume publicate, cu funcții ocupate de-a lungul timpului etc. Cred însă că la fel de important este să scrutăm și înspre viitor. Iar Andrei Moldovan, riguros și meticolos cu organizarea timpului, mai are, nu începe îndoială, și alte proiecte pe masa de lucru. Aș privi, așadar, fastul sărbătoririi împlinirii celor 70 de ani și cu puțină rețineră, așteptând încă vreo douăzeci de ani cel puțin, pentru a rotunji inventarul cu lucrările ce vor urma. La mulți ani, domnule Andrei Moldovan și multă putere de muncă în continuare!

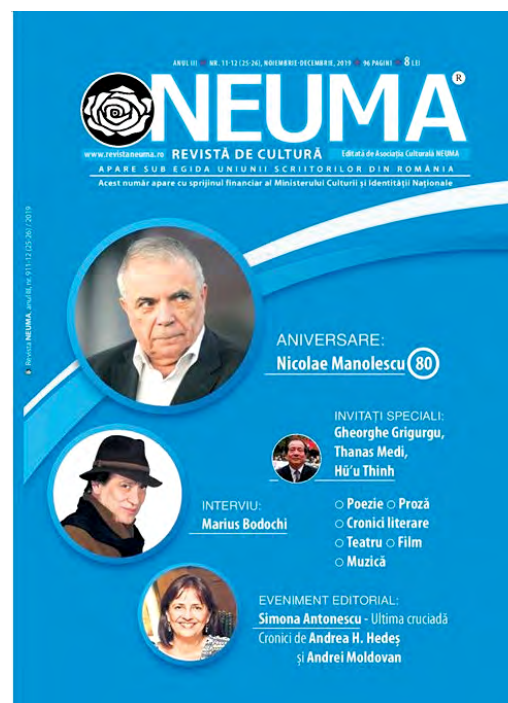
Vasile Vidican

NEUMA a împlinit doi ani

Când a atins vârsta de un an, Neuma deja „mergea pom, fără să fie ținută de mână”, iar acum, la doi ani, vorbește clar, răspicat și cu prestanță, încât, de performanțele sale, se miră și străbunicele și bunicele sale, Viața Românească sau România literară; e clar, au constatat cititorii: a fost precoce de la câteva luni!

În editorialul său, Andrea H. Hedeș, intitulat O altă oră albastră, care ține loc de bilanț, din numărul 11-12 (25-26), noiembrie-decembrie, 2019, ne reamintește de ce a socotit că merită să apară o nouă revistă „pe apele tulburi ale postmodernității”, scriind, printre altele: „Am căutat o abordare lipsită de morgă, cu respect față de tradiție și față de istoria literaturii, dar cu privirea spre noile generații, spre noii cititori. O formulă dinamică, ușor nonconformistă, o reuniune a umanioarelor într-o eră a digitalizării, a vizualului și a conceptului de fastfood aplicat la orice”.

Numărul acesta este dedicat criticului și istoricului literar Nicolae Manolescu, cu ocazia împlinirii vârstei de 80 de ani.

Scriu despre viața și opera academicianului: Gheorghe Grigurcu, Ioan Holban, George Volceanov, Andrei Moldovan, Goria Gârbea, Gellu Dorian, Șerban Tomșa, Dumitru Ungureanu, Menuț Maximilian, George Vulturcu, Andrea H. Hedeș, Liviu Capșa, Dinu Grigorescu, Ioan F. Pop, Ana Dobre, Simona-Grazia Dima, Adrian Costache, Olimpiu Nușfelean, Radu Sergiu Ruba, Florica Bud, Gabriel Burlacu, Vasile Dan, Constantin Cubleşan, Valentin Iacob, Gheorghe Lăzărescu, Răzvan Nicula, Nicolae Bud și Nicoleta Milea.

Horia Gârbea mai scrie un articol de actualitate, Mode, timp și statistici, în care se arată pesimist când constată că „97 la sută dintre români nu au cumpărat decât o carte sau niciuna pe an în ultimul cincinal”. El amintește de moda cititului de dinainte de decembrie 1989, pentru ca, după această dată, să se practice noi mode: a scrisului, a genurilor minore (epigramele) și a postărilor pe rețelele publice. „Din cele 15 mii de volume de poezie cu care ne-au copleșit cele trei decenii de libertate – se întreabă – câte vor fi fiind la nivelul excelenței?” Cu multă generozitate, el admite vreo 50.

Gheorghe Grigurcu își continuă și în acest număr savuroasele sale reflecții și citate care frizează spectacularul uman, profesorul clujean Mircea Muthu scrie cu competență despre „actul creator”, eseuri interesante semnează: Radu Sergiu Ruba, Gelu Negrea, Radu Ilarion Munteanu; la rubrica „Poezie” întâlnim numele lui: Cezar C. Viziniuc, Niculina Oprea, Alexandru Cazacu, Mircea Drăgănescu, iar la cea de „Proză”: Răzvan Nicula, Florin George Moldovan (originar din Rodna, jud. Bistrița-Năsăud) și Iulia Enkelana; cronicile la cele mai recente cărți de poezie, proză sau critică literară sunt semnate de: Andrea H. Hedeș (pentru Simona Antonescu), Raluca Faraon (Carmen Secere), Andrei Moldovan (Simona Antonescu), Ana Dobre (Viorel Dianu), Flavia Adam (Clara Târcă), C-tin Cubleşan (Ștefan Melancu), Vasile Vidican (Andrei Moldovan), Monica Grosu (Ioana Nicolae), Nicoleta Milea (Maria Matei); la rubrica „Carte străină” scriu: Sonia Elvireanu despre romanul „Pietra viva” al lui Leonor de Recondo, George Volceanov despre culegerea de povestiri „Paravanul-lad” al lui R. Akutagawa și romanul „Winston Duru” al lui Paul Beatty, iar Andrea H. Hedeș traduce din engleză câteva creații ale poetului vietnamez Hu'u Thinh; la rubrica „Evoluții lirice”, Horia Gârbea scrie despre cărțile semnate de Liviu Capșa, Viorel Surdoiu, Cristian George Brebenel și Lazăr Popescu; la rubrica „Cartea de critică”, Nicoleta Milea scrie despre lucrarea lui Iulian Bitoleanu, „Eminescu, jurnalistul cultural complet”, iar la rubrica „Etnologie”, Menuț Maximilian scrie despre cartea pedagogului Vasile Grigore Borgovanu, „Amintiri din copilărie”; despre mișcarea teatrală contemporană scriu: Nicolae I. Nistor (care semnează la rubrica „Cinematoteca” și un articol intitulat „Gangsteri vs. Samurai”), apoi, Mihai Gligan, Dinu Grigorescu, G. Răzvan. Dumitru Ungureanu scrie despre un bestseller, semnat de J. Randy Taraborrelli, „Madona – Biografia intimă”. Oana Glasu îl prezintă pe scriitorul albanez de origine aromână Thanas Medi, cu o proză scurtă. Un articol sentimental scrie Cătălina Novac despre regina Maria („Maria, Inima României”). La rubrica „Educație” Adrian Costache comentează eseurile lui Alex Ștefănescu din „Luceafărul de dimineață”. Nu lipsesc: rubrica „Ecran literar” a lui Alexandru Jurcan, rubrica de sport „Contre-pied” a lui Gelu Negrea și „Culinar” a Floricăi Bud. Întâlnim, de asemenea, reportaje despre: recitalurile poezilor bucureșteni, lansarea cărții „Scrieri rostite” de Ion Podosu, „Zilele Ion Cănavoiu la Târgu Jiu”, Festivalul Național de Poezie „Costache Conachi”, dar și despre „Zilele culturale Poesis”. Merită să acordăm atenție amplului interviu al lui Horia Gârbea luat actorului Marius Bodochi. La „Vitrina cu cărți”, Andrea H. Hedeș și Horia Gârbea prezintă cărți semnate de Eugeniu Nistor, Radu Sergiu Ruba, Ioan F. Pop, Dan Viță, Violeta Daniela Mîndru, Vasile Ghica și Tănase Dănilă. O rubrică binevenită este „Poșta Redacției”, lucru rar întâlnit la alte reviste care se respectă. „Revista revistelor”, din final, ia în colimator „Expres cultural”, „Mărturii culturale” și „Climat literar”.

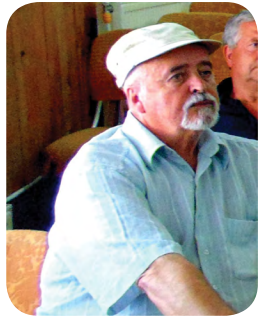
Vă recomand cu căldură să citiți și acest număr consistent și vă asigur că nu veți regreta.

Icu Crăciun

Zăpezi întârziate

Sub noi, sufletul muntelui rătăcea fără noimă prin galeriile croite de mineri și apoi abandonate uitării și paraginii generale. Era în ultima zi de tabără și ceasurile până la despărțirea grupului cam peștriș ce-i drept,

se puteau număra pe degetele unei singure mâini. Toate s-ar fi desfășurat normal, dacă n-ar fi intervenit neprevăzutul, întâmplarea pur și simplu și anume, faptul că mașinile destinate coborârii grupului până în localitatea cea mai apropiată cu gară C F R n-au ajuns sus, la ora fixată, ci cu o întârziere de câteva ore bune, punând la îndoială posibilitatea de-a mai prinde vreo legătură spre casă în timp rezonabil, fiind vorba și de bilete de drum și vagon rezervat pentru o asemenea distanță. Panica plutea în aer, nimeni n-avea curajul s-o concretizeze în vreun fel, asta și din cauză că toți aveau un tonus optimist după zilele petrecute la munte. Dar cu cât treceau minutele mai repede, cu atât fiziomiile unora sufereau transformări dintre cele mai neobișnuite, motivate într-un fel logic și simplist că, dacă tot sunt pe picior de plecare, nu mai are rost să afișeze acea complezență formală față de cei care rămăneau în urma lor, fiind siguri că n-o să se mai întâlnească vreodată față-n față. Fiind din partea locurilor, bineînțeles că nimic din toate acestea nu mă mișca, doar o ușoară jenă că lucrurile nu s-au terminat așa cum erau planificate. Bănuiam că șoferii în cauză vor grăbi toate etapele, chiar să mărească viteza după ce ajungeau jos, ca să se-ncadreze în cele promise, nu de ei, ci de firmă. Pe de altă parte, mă încerca nostalgia muntelui pe care n-aveam să-l mai văd până la anul sau cine știe când. Știam de asemenea, ce-ți poate trece prin cap în astfel de momente limită, când, după ce toate merg ca pe roate, intervine acel ceva neplanificat. Ca atare, am început să-i privesc mai atent, pe fiecare în parte, cu alți ochi. Primul care mi-a căzut la îndemână, aflat mai aproape de mine, pe care l-am poreclit Mefisto era un bărbat voi, trecut de prima tinerețe, cu o fire adolescentină înșelătoare, el avea o bărbuță albă-argintie de vacanță care-i dădea un ușor aer balcanic. Suplu în mișcări, el nu trăda prin nimic că l-ar interesa ceva în mod deosebit în afară de propria-i persoană. Profesor de matematică în orașelul C. din sud-estul țării părea sigur pe sine, poate prea rațional pentru unii. În afară de nelipsita-i țigară pe care o fuma cu o voluptate turcească, de fapt, după cum îmi povestise într-o seară, visul vieții lui fusese să facă o călătorie în Turcia, vis pe care îl realizase în urmă cu vreo șapte ani. Ceea ce reținusem din sporovăielile lui era următorul fapt: muntean din tată-n fiu, un împătimit al înălțimilor carpatice, nici el nu mai știa cum ajunsese tocmai la malul mării atât de departe de locurile copilăriei. Din privirile lui calme am înțeles că nimic nu-l va scoate din această stare de fericire, că orice întârziere în aceste locuri care-i aminteau de meleagurile natale, de copilăria pierdută și trădată, nu-i puteau face decât bine. Alături de el, impasibil, privind mereu în jur, parcă luându-și rămas bun de la toate, se foia fiul său, Rențiu, student de capitală, nu de dra-

gul unei plecări cât mai rezezi, ci mai mult de dragul prelungirii aventurii în care era prins. În acest colț de țară, cu un an în urmă, unde deva aproape, mai precis, în stațiunea balneară renumită doar prin apele ei minerale și tămăduitoare, cunoscuse o fătucă din partea locului cu prilejul unei tabere studențești din vacanța de iarna trecută. Alături de un alt tânăr, Ristean, fire visătoare, absolvent doar a unei trepte serioase de liceu de mate-fizică din centrul de județ cu care puneau la cale, probabil, o nouă ieșire în forță pe versantul cel mai abrupt al vârfului Ineu sau se gândeau la o partidă de remy cu bucătărelele mai tinerele care-și permiteau să stea până la ore târzii în noapte și care aveau rezerve serioase de țigări, cafea și alte cele... Pentru ei nu conta practic nicio alternativă, a rămâne sau a pleca părea la fel de simplu ca și cum nimeni și nimic nu le-ar fi putut impieta visele adolescentine.

Mizdrache, alt component al grupului ad-hoc, era economist la o întreprindere prăfuită din orașelul M. de pe malul Dunării, arăta că are o fire veselă, scund de statură, cu un început de chelie pe cînste, fost fotbalist în tinerețe, folositor pentru grup în arbitrarea întâlnirilor sportive între echipele de băieți și fete, uneori chiar între județe. Nu arăta prin înălțime și alură că este atât de pasionat de fotbalul care-i devorase existența, momentan, el părea preocupat de un singur lucru, își revizua cu ochii minții bogata adunătură de plante medicinale pe care ar fi dorit să-i fie cât mai completă. Așa că orice clipă de întârziere îl bucura dându-i prilejul să adauge o nouă specie la ierbar

sau se gândea cum ar fi fost mai bine să-și catalogheze componentele florei montane în așa fel încât să-i fie ușor de folosit. Cum s-o fi mutat de la pasiunea către fotbal înspre plantele medicinale, n-am reușit să înțeleg, mai ales că, din câte povestise în momentele de euforie din jurul focului, în seara de adio, hobby-ul lui se transferase în direcția contabilizării fondurilor necesare fotbaliștilor din vechea lui echipă și a găsirii soluțiilor salvatoare de supraviețuire în divizia secundă. Această preocupare obsedantă îl făcea să se mândrească la fel de mult ca de o echipă similară marilor cluburi. De fapt, singurul care-l asculta cu sfințenie era însoțitorul său din aceste zile, Buleandră, asistent medical care, din lipsă de activitate, deoarece cazurile deosebite necesitau intervenții urgente de specialitate cu ajutorul salvării întreprinderii miniere din zonă, mai spera ca în ultimele

momente să aibă ocazia de a-și dovedi priceperea la ceva. Brunet, bine făcut, jovial, el nu prea înțelegea esența grupului, dar căuta în măsura posibilităților să devină util tuturor, asta și ca să nu-și dezamăgească consoarta, ditamai profesoară de nu știu câte limbi mai vechi și mai noi, ba chiar și de una moartă, limbi pe care le strunea de vreo câteva decenii; ca atare, tot ce mișca în jur, pe o arie apreciabilă, trecea prin controlul ochelarilor ei fumurii și severi.

Dintre toți cei care se foiau în așteptarea mașinilor întârziate se detașa singura ființă feminină „la înălțime”, și la propriu și la figurat. Nu degeaba fusese până nu cu mulți ani în urmă jucătoare de baschet de divizie, o poreclisem imediat „loli doi”. Cu toate acestea, trăsăturile feței, aspectul prim, gesturile ei largi nu trădau așa de ușor a fi o sportivă încă în acțiune. Se putea observa din partea unui fin analist efortul făcut din partea ei să pară o simplă ființă obișnuită, cu preocupări comune asemenea celorlalți. Cei mai mari în înălțime care puteau să se apropie cât de cât de ea erau doar doi, unul fiind Ristean, cu câțiva centimetri mai puțini, asta și datorită faptului că exersase câțiva ani ca ghid montan. Al doilea s-ar părea a fi chiar propria-mi persoană, deși cu sportul nu mă prea omoram în ultima vreme. Femeia în cauză schița o atitudine severă, adeptă a înviorării totale de dimineață, acest obicei părea lucrul neobișnuit pentru noi, cei de-ai locului. Avea o voce mecanică, puțin forțată, încât nu puteai sesiza în ce măsură ceea ce făcea era ceva normal sau impus de capriciile personale ridicate la altitudinea unde ne aflam cu toții. Dacă n-aș fi cunoscut-o personal și îndeaproape cu ocazia escaladării vârfului Ineu, totul ar fi decurs normal, banal chiar. Necunoscuta cu pricina își impusese încă din start ideea ca cei care nu ar rezista urcușului să abandoneze, asta în timp ce se uita fix și zeflemitor la o tipă încălțată cu sandale în care piciorul juca în voie. Părerile au fost împărțite, oricum cei în cauză s-au retras de bună voie. Odată grupul constituit, plecarea s-a făcut la îndemnul ei, devreme. Personal nu eram într-o formă fizică bună, mă convinsesem de acest lucru după o primă rundă de urcări, nu puteam da înapoi, ca atare, trebui să dau tribut seriei anterioare ce se lăsase stropită cu lichide dintre cele mai ademenitoare. Așadar, pornisem precaut din tabără cu o oarecare întârziere calculată pentru a-mi impune un ritm adecvat situației. Cei tineri zburdau deja în avans în frunte cu Ristean care cunoștea traseul și ardea de nerăbdare să fie în frunte. La primul asalt mai serios al unui versant destul de abrupt, de fapt, prima probă de foc a traseului, ordinea s-a stabilit astfel: imediat după ghidul cel tânăr, s-a instalat ea, fata fără nume de la malul mării. Urmărind-o din spate, mi-am dat seama că, în ciuda celor ce gândisem despre ea înainte, știa cum să urce destul de lejer, dovadă că era inițiată și încă destul de bine în arta urcușului. Curios, mă gândeam când mai avusese timp și pentru așa ceva. Și astfel am aflat povestea vieții ei că, o primă parte, cea mai bogată în amintiri și-o petrecuse tot în Ardeal, nu departe de zona noastră...

Dacă cineva mi-ar fi spus cândva că până și trupurile noastre mai puțin tinere, dar încă vii și simțitoare simțeau nevoia unei

comunicări aparte, a unei dialog intim iscat din senin, nu l-aș fi crezut, ba chiar l-aș fi luat în derâdere. Iată că este posibil și așa ceva, indiferent de ani, de conjunctură, de mentalități. Aidoma unor adolescenți întârziati, ele, corpurile se caută, își transmit mesaje de tatonare, de provocare pe căi neștiute. Și, când prind momentul, se dezlanțuie fără nicio noimă. Mai întâi se măsoară cu neîncredere unul pe celălalt, care e mai înalt, care e mai bronzat, care are sau nu are burtică; apoi cu înfrigurare încep să se inventarieze cu minuțiozitate, centimetru cu centimetru, spre a vedea din ce sunt făcute, dacă ochii sunt la locul lor, dacă gura e la fel ca a celuilalt, dacă nasul e în vânt, cârn sau ascuțit, dacă un braț e mai puternic decât celălalt, dacă... Tatonarea se face cu toate simțurile posibile ce se pot stârni repede sau pe-ndelete, cu efect imediat sau întârziat. Astfel că nu rămâne nici un loc necercetat, comparat, cartografiat, luat în posesie pe termen scurt sau pe veci. Bucuria acestora că încă sunt plăcute, admirate, sărutate și mângâiate este fără margini. Extazul și euforia lor capătă dimensiuni tinerești, totul se învâlmășește în jocul lor concentric, se contopesc, se desfac, se strâng, se ghemuiesc, se-ntorc pe toate fețele, ca și cum nu s-ar fi văzut niciodată. Ochii, toți patru, reflectă o lumină și-o strălucire magică, armonizări estetice se succed ca-ntr-o paradă de zile mari. Călătorii visate de-atâția ani au loc și dintr-o parte și din alta, de la talpa piciorului în sus, pe albul imaculat al pielii catifelate de pe coapsa interioară a femininului și până la pieptul pârșos și viguros al bărbatului pereche, coborând spre mijloc, o mie de drumuri, o mie de variante ocolitoare se întretaie, se întovărășesc, se pierd, se refac, se repetă, se desfac, se-nfundă sau se-mpotmolesc la capăt de linie...

– Hei! Pe unde hoinărești cu amintirile? Nu vezi că suntem pe punctul de-a pleca? La ce te gândea atât de profund că nu mai percepi nimic din jurul tău? Nici chiar pe mine nu mă mai vezi, deși te-am atins ușor, te-am luat de braț fără să vreau... Să nu-mi spui că... Mi-ai promis ceva...

Am tresărit ca ars, până să-mi dau seama unde sunt și ce fac. M-am dezmeticit destul de greu, farmecul și amploarea trăirilor onirice de moment aproape că m-au dat gata... Apoi toate s-au derulat ca-ntr-un „deja vu”, o îmbrățișare mecanică, dar disperată, un schimb dureros de priviri de la scurtă distanță, pline de speranțe pe termen lung, o schițare discretă de rămas bun și, după plecarea precipitată a mașinilor, în jur, s-a instalat o liniște cum numai pe munte o poți găsi. Mai țin minte că am stat pironit locului încă o vreme până când, revenit din visare, am zărit pentru o ultimă oară, dâra alburie de praf lăsată de mașinile ajunse aproape de drumul din satul aflat la poalele muntelui. N-a mai venit nicio altă vară la fel, peste vale și țară s-a abătut vânzoleala așa-zisei revoluții, ca atare, praf s-a ales de toate. N-am mai revăzut locurile de unde, peste văi, vedeam alte tărâmurii mult mai curate și atât de promițătoare, o altă lume lipsită de violențe, de minciună. Nici baschetbalista de divizie n-a mai apărut, se pare că, aflată în iureșul evenimentelor din capitală, a fost aleasă pentru că enerva prin înălțime, prin îndrăzneala ochilor ei scânteietori și, mai ales, pentru faptul că se ghicea chiar și de la distanță că nu-i era frică de nimeni și de nimic.

Titu Maiorescu – 180 de ani

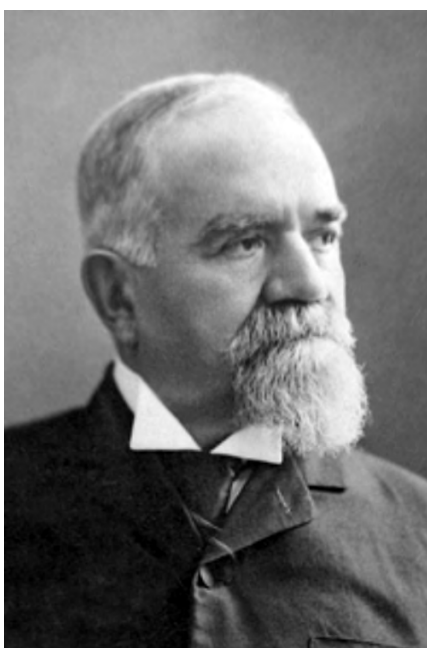
(15 febr. 1940-18 iunie 1917)

Însemnări și corespondență cu și despre Mihai Eminescu

Publicăm în această pagină câteva documente (însemnări și scrisori) ale lui Titu Maiorescu despre Mihai Eminescu, așa cum se află ele în „Studii și documente literare” de I. E. Torouțiu, vol. IV, apărut la Institutul de Arte Grafice Bucovina, în 1933. Nădăjduim ca ele să risipească, fie și în parte, numeroasele fantezii care circulă azi, mai cu seamă în mediul virtual, în legătură cu ultima parte a vieții poetului și ale raporturilor pe care acesta le avea cu marele critic literar de la Junimea. Renunțăm la orice fel de comentariu.

R. C.

Din însemnările zilnice ale lui Titu Maiorescu, referitoare la M. Eminescu

Luni, 30 Mai/ 11 Iunie, 1883, București. La noi la masă ministrul american Schyber, Gane, Jacques Negruzzi cu nevastă-sa. D-ra Anette Rosetti și Eminescu. După părerea mea, Eminescu începe să înnebunească.

Joi, 23 Iunie/ 5 Iulie 1883. E o căldură cumplită la București... La noi la masă D-nul și Doamna Theodor Rosetti, tânărul Beldimano și Eminescu. Acest din urmă, după părerea mea, e din ce în ce mai nebun. E foarte excitat, are o mare „suffisance”, cu totul nenaturală pentru caracterul lui. Vrea să învețe limba albaneză, chiar acum vrea să se facă călugăr, fără să plece din București.

Martți, 28 Iunie 1883, la șase ore dimineața, primesc o carte de la Doamna Slavici, la care șade Eminescu, în care spune: Eminescu a înnebunit, vă rog faceți ceva, să mă scap de el, căci e foarte rău. – Pe la zece, Eminescu a venit la noi. Mai înainte fusesem la doctorul Șuțo „maison de santé”, unde am închiriat pe socoteala mea o odaie pentru Eminescu, 300 franci pe lună. Am înștiințat pe Rosetti, iar la zece ore cum am spus,

veni Eminescu. A binecuvântat cu ochii ațintiți în zid pe nevasta și pe fiica mea, iar pe mine m-a strâns în brațe, tremurând în toată firea. Îi arătai Statuia lui Hermes și a „Venus de Milo”, atunci el spuse cu o privire estatică: „Lasă că va reînvia arta antică.” Conform celor hotărâte de noi, i-am spus că-l așteaptă Simțion, pentru a vorbi cu el despre societatea Carpaților. El îmi ceru franci pentru birjar și s-a dus. De-acolo îl vor duce la Șuțo, numai de s-ar putea fără mari greutate. Veni apoi Caragiale la dejun la noi și, aflând toate despre Eminescu, începu să plângă.

Luni, 15/27 Aug. 1883. Am fost la Senat. Șuțo să vad pe Eminescu. Deliriu necontenit. Nu m-a cunoscut. Trist aspect. Venise fratele său la mine – a profitat de ocazie ca să ia ceasornicul de aur al sărmanului nebun. Și tată-său a venit la mine.

Scrisoare către George Eminovici

Domnului George Eminovici
Ipotești (Distr. Botoșani)

București, 8/30 Octomvrie 1883

Stimate Domnule,

Starea fiului D-stră și amicalui nostru literar Mihai Eminescu nu s-a îndreptat încă și așa am hotărât cu toții cei de aici, să-l trimitem pe cheltuiala noastră la Institutul de alienați din Viena și să-l lăsăm acolo vreme de un an. Dacă nu se va îndrepta până atunci, va fi timpul venit să-l așezăm la Golia sau la Mărcuța, ca pe un bolnav fără leac.

Cu prilejul venirii D-stre la București, ne-ați declarat că lăsați asupra noastră toată îngrijirea materială și morală pentru nenorocitul D-stră fiu. Cu toate acestea, m-am crezut dator a vă da de știre despre cele de mai sus.

Primiți, vă rog, încredințarea deplinei mele stime,
Titu Maiorescu

Redacția:

Redactor șef: Andrei Moldovan

Redactori: Icu Crăciun, Menuț Maximilian, Vasile Vidican

Prezentare grafică: Maxim Dumitraș

Tehnoredactare: Claudiu Moldoveanu

Adresa: str. Bistricioarei nr. 6, Bistrița - jud. Bistrița-Năsăud; email: rasunetul@rasunetul.ro

Scrisoare către M. Eminescu

Domnului Eminescu
Wien, Ober-Döbling
In der Heilanstalt Leidesdorf-Obersteiner

[scrisoare nedată, 1884]

Iubite Domnule Eminescu,

Și scrisoarea D-tale către mine, și scrisoarea de mai nainte către Chibici le-am citit eu și cu familia mea și toți amicii D-tale, cu o nespusă bucurie. Căci ne-au fost dovada sigură despre deplina D-tale însănătoșire. Nu te mira că-ți vorbesc mai întâi de bucurie, deși amândouă scrisorile sunt triste și concepute sub un fel de „deprimare a moralului”, cum ar zice galomanii noștri. Căci eu cred că tristețea D-tale trecătoare și sigur neîntemeiată, pentru noi rămâne dar bucuria curată.

Vezi, D-le Eminescu, diagnoza stării D-tale trecute este astăzi cu puțință și este absolut favorabilă. Se vede că din cauza căldurilor mari, ce erau pe la noi în Iunie 1883, D-ta ai început să suferi de o meningită sau inflamație a pielii creierilor, mai întâi acut, apoi cronică, din care cauză ai avut un deliriu continuu de peste cinci luni, până când s-a terminat procesul de inflamațiune. În tot timpul acestui vis îndelungat ai fost de o veselie exuberantă, încât e păcat că nu ai păstrat nicio aducere aminte a trecutului imediat. „Was nützt die Heiterkeit, wenn sie nur im erinnerungslosen Traum verläuft.” Ei, acum ai ieșit din vis, precum trebuia să ieși, și ți-ai recăștigat conștiința. De-aici nu poți lua motiv pentru atâta greutate sufletească, cu tot pesimismul D-tale. Nici griji materiale nu trebuie să ai. În privința aceasta, iată cum stau lucrurile. Chibici

pleacă poimâne Duminică la Viena și va fi dar Luni în 4 ore la D-ta în Ober-Döbling, precum ți-am telegrafiat alaltăieri. El vine pentru ca, în înțelegere cu Dr. Obersteiner și după sfatul lui, să te scoată din Institut și să facă împreună cu D-ta o excursie de vreo 6 săptămâni spre sudul Alpilor, poate până la Veneția, Padova sau Florența. Are mijloacele bănești pentru aceasta precum și – se-nțelege – pentru înprospătarea garderobei D-tale, care va fi stat și ea ca în vis în aceste 7 luni.

După aceasta, dacă nu va fi indicată vreo cură la băi, la Hall de exemplu, vă veți întoarce împreună în țară, unde trebuie să te mai odihnești câteva luni, pentru a te întrema fizicește deplin. Teodor Rosetti te invită să petreci aceste luni la moșia lui Soleștii, unde îți va pregăti primirea în modul cum îl vei dori D-ta.

După aceasta, așadar pe la August, în urma intervenției Reginei (Carmen Sylva), care îți poartă cel mai sincer interes, vei fi numit în vreo funcție care să-ți convină, de exemplu Bibliotecar al Universității. De aici înțelegi, că despre vreo îngrijorare pentru existența D-tale materială, în viitor, nu poate fi vorba.

De vrei să știi cu ce mijloace ești susținut deocamdată? Bine, Domnule Eminescu, suntem noi așa străini unii de alții? Nu știi D-ta iubirea și (dacă-mi dai voie să întrebunțez cuvântul exact, deși este mai tare) admirația adeseori entuziastă ce o am și eu și tot cercul nostru literar pentru D-ta, pentru poeziile D-tale, pentru toată lucrarea D-tale literară și politică? Dar a fost o adevărată explozie de iubire cu care noi toți prietenii D-tale și (numai aceștia) am contribuit pentru puțințele trebuințe materiale ce le reclama situația. Și n-ai fi făcut și D-ta tot așa din multul-puținul ce l-ai fi avut când ar fi fost vorba de orice amic, necum de un amic de valoarea D-tale?

Acum trebuie să mai știi că volumul de poezii ți l-a publicat Socec, după îndemnul meu, în Dechemvrie anul trecut, a avut cel mai mare succes, așa încât Socec stă încă uimit. În aceste 7 săptămâni de la apariția lui, s-au vândut 700 de exemplare; o mie este toată ediția, și de pe acum trebuie să te gândești la ediția doua, care va fi reclamată pe la toamnă și în care vei putea face toate îndreptările ce le crezi de trebuință. Poeziile D-tale sunt astăzi cetite de toate cocoanele, de la Palat până la mahala la Mirchilești, și la întoarcere în țară te vei trezi cel mai popular scriitor al României. „Was ich mir dafor Koofe!” Așa cam este, dar tot nu este rău, când te simți primit cu atâta iubire de compatrioții tăi.

Așadar, fii fără grijă, redobândește-ți acea filosofie impersonală ce o aveai întotdeauna, adaugă-i ceva veselie și petrecere în excursia prin frumoasa Italie și, la întoarcere, mai încălzește-ne mintea și inima cu o rază din geniul D-tale poetic, care este și va rămâne cea mai înaltă încorporare a inteligenței române.

La revedere cu bine și o caldă strângere de mână de la toți, de la toți prietenii și mai ales de la

al D-tale devotat
T. Maiorescu